

Frågelista M 277

Minnen från 1960- och 1970-talens vänsterrörelse

1960- och 1970-talens vänsterrörelse har beskrivits och analyserats ur ett flertal olika synvinklar, som kan variera från att se rörelsen ur globalpolitiskt perspektiv som en del av internationella antiimperialistiska strömningar, till att vara en fråga om vem som fick skriva på Dagens Nyheters kultursida. Vad som i regel saknas är de självupplevda erfarenheterna av de som själva var aktiva. Samtidigt som de traditionella historiska källorna (protokoll, trycksaker etc.) och med dem den traditionella historieskrivningen saknar skildringar från ett aktivistperspektiv skapas en mytologiserad bild genom massmedia, som antingen tenderar lägga ett romantiserande skimmer över det hela eller målar upp en skräckbild. Med denna frågelista vill vi inbjuda dig till att skapa ett källmaterial som kan korrigera dessa tendenser.

Syftet med denna insamling är i första hand att skapa underlag för en etnologisk studie vid Umeå universitet med arbetstiteln "Politik som kulturbygge". Svaren kommer sedan att förvaras vid Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala (ULMA) och vara tillgängliga för forskning. Om du vill låta ditt svar ingå i undersökningen utan uppgift om författare, går det naturligtvis bra att svara anonymt.

Vi vill gärna att du håller en personlig ton i ditt svar, men också att du kan exemplifiera såväl dina egna som allmänt omfattade tankar och handlingar samt situationer där någons agerande och idéer gått över gränsen. Frågorna nedan är tänkta som ett stöd för dig, inte som en mall som slaviskt ska följas. Det är tillåtet att även skriva om sådant du anser vara viktigt men som inte är efterfrågat!

Börja gärna med en kort presentation av dig själv, din uppväxt, familjeförhållanden, skolgång, arbete etc. Uppge ditt **namn**, ditt **födelseår**, ditt **yrke** samt den **bostadsort/de bostadsorter** ditt svar gäller för. Om du svarar anonymt – uppge man/kvinna i stället för namn.

Uppvaknandet. Ett vanligt sätt att berätta på 60- och 70-talet var i form av ett personligt uppvaknande, att bli *medveten*. Från att ha haft en ganska okomplicerad och idyllisk bild av verkligheten blev individer medvetna om klasser, maktstrukturer, politiska problem. Vägen till detta uppvaknande kunde gå genom egen upplevelse (skola, arbete, bostäder, barnomsorg, värnplikt, miljö etc.) eller genom den offentliga debatten eller

händelser förmedlade av massmedia (Vietnam, u-hjälp, demonstrationsrätt, strejker, glesbygd, miljö etc.). Stämmer denna beskrivning för dig, "från idyll till medvetenhet"? I så fall, hur gick ditt uppvaknande till? Eller "låg det i tiden" för dig, eller fanns medvetenheten hos dig redan tidigare? Vilka konsekvenser fick uppvaknandet, ändrade du t.ex. levnadssätt, umgängeskrets, blev du tillfälligt eller mer kontinuerligt aktiv i någon rörelse och/eller deltog i aktioner? – Berätta!

Försök även beskriva din "nya", medvetna världsbild (synen på det samtida samhället, på t.ex. kommersialism, materialism, miljonprogram, "storsamhälle") och visionerna om ett annat, framtida samhälle.

Min bana som aktivist. Beskriv i tidsordning hur du varit aktiv på olika fält, såväl i organiserad som oorganiserad form (t.ex. solidaritetsrörelse/r, partipolitik, hyresgäströrelse, facklig rörelse, kvinnorörelse, kulturrörelse). Om du växlat mellan flera fält, vad var orsaken till att ta upp ett nytt eller lämna ett gammalt (t.ex. ändrad personlig ståndpunkt, världspolitiska eller nationella politiska förändringar, akuta lokala/nationella händelser, kamratpåverkan, partibeslut, byte av arbete/skola eller bostadsort)? Vad hände med rörelsernas engagemang och aktivitet i slutet av 70-talet och början av 80-talet, tog de sig andra uttryck, tog familje- och yrkesliv överhanden för aktivisterna, tappade frågorna sin aktualitet? Hur har denna period direkt eller indirekt påverkat ditt fortsatta liv?

När du beskriver olika fält du varit verksam inom, ta fasta på:

Vilka arbetade du tillsammans med (åldersgrupper, kön, yrke/klass, annan gemensam bakgrund)?

Vilka situationer var typiska och/eller viktiga (t.ex. formella föreningsmöten, arbetsmöten, offentliga möten, demonstrationer, okkupationer, massmediaaktioner, dörrknackning, informella fester)?

Vilka motståndare hade ni (t.ex. den etablerade politiska makten, debattörer, andra politiska rörelser, SÄPO) och hur agerade ni mot dem?

"Det privata är politiskt". Vänsterrörelsen har i mycket framställts som inte enbart en samling politiska sakfrågor, utan som ett sätt att leva där varje detalj kunde ges en politisk innebörd. Gjorde du själv utifrån politiska ståndpunkter personliga val, eller var med i diskussioner kring andras personliga vanor och beslut kring t.ex. kläder/möbler/bostad, yrkesval, kärlek, vänskap, nöjen, droger? Vad var korrekt, vad krävde rörelsen? Hade du egna sidor som var svåra att hantera (t.ex. familje- och vänskapsband, religiösa/filosofiska ställningstaganden, i sammanhanget "udda" hobbies)? – Beskriv hur din vardagliga tillvaro, i stort och smått, präglades av ditt politiska engagemang!

Ordets makt. En viktig del av vänsterns verksamhet var att agitera och formulera vad som var sant, i språkligt effektiva former. Kan du återge de sånger, vitsar, demonstrationsparoller etc. som användes? Var man alltid överens om deras formuleringar? Fanns det vissa återkommande berättelser man kunde använda sig av för att övertyga andra? Spelade verkligen citaten från Marx, Lenin, Mao så stor roll; kunde man vinna vilken intern diskussion som helst med hänvisning till lärofäderna? Vilken roll spelade stunderna av "kritik och självkritik"?

Analys. Hur ser du nu på 60- och 70-talens vänsterrörelse? Vad har den haft för betydelse för dig själv och för samhället i stort? Vad var historiskt "nödvändigt", vad kunde ha gjorts annorlunda? Vari låg dess styrka, var fanns problemen den inte riktigt kunde hantera (såväl inåt som utåt)? Hur tycker du vänsterrörelsen framställs i nutida offentlig debatt och i massmedia i allmänhet, skulle du vilja korrigera bilden? – Ge exempel. Vilka är de viktigaste lärdomarna att ta?

Vi tar gärna emot fotografier, tidningsurklipp, dagböcker el. dyl. från den aktuella tiden. Ange i så fall om vi kan behålla materialet eller om du vill ha det återsänt.

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Alf Arvidsson

Mikael Vallström